

รายงานการเข้าร่วม APO Program

22-CL-09-GE-WSP-A:

Workshop on Demographic Trends and Their Implications for Productivity

(Virtual Sessions)

ระหว่างวันที่ 14-16 กันยายน 2565 ณ กรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย นายอักรินทร์ สิทธาวาสวงศ์

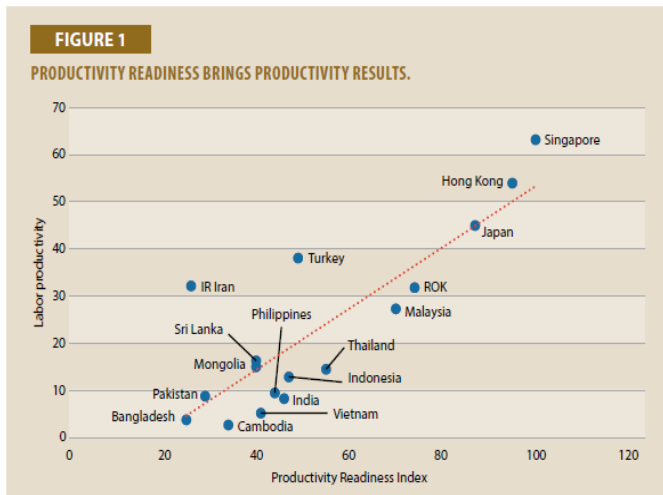
ผู้จัดการอาวุโส ฝ่ายกลยุทธ์องค์กร

บริษัทประกันสินเชื่อบุคคลและชีวิต

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2565

ส่วนที่ 1: เนื้อหา/องค์ความรู้จากการเข้าร่วมโครงการ

ผลิตผลและการเพิ่มผลิตภาพการผลิตของประเทศเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจและมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในประเทศ การเพิ่มผลิตผลและผลิตภาพจึงเป็นความท้าทายประการหลักสำหรับประเทศต่างๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยองค์ประกอบของผลผลิตและประสิทธิภาพการผลิตประกอบกันอย่างซับซ้อนและมีความ

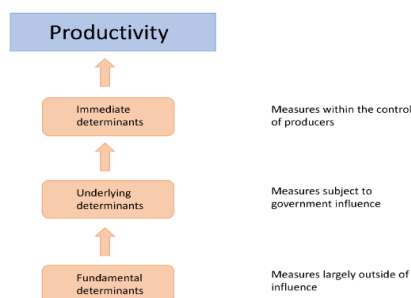

แปรผันและไม่แน่นอนในระดับสูง โดยอาศัยกลไกขับเคลื่อนด้านนวัตกรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้กลุ่มประเทศเศรษฐกิจก้าวหน้ารวมทั้งกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ต่างได้พัฒนาและเร่งการเติบโตผ่านการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะแรกและเร่งการเติบโตผ่านการมุ่งเน้นการส่งออกตามลำดับ อย่างไรก็ตามโมเดลการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิมที่เคยใช้ได้ผลในอดีตกำลังถูกท้าทายด้วยกระบวนทัศน์ทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ดังเช่น อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of things: IoT) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence: I) เป็นต้น ซึ่งกระตุ้นก่อให้เกิดเทคนิค

การผลิตและการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตหลักหรือกระบวนการสำคัญของสายการผลิตทั่วโลก รวมทั้งโมเดลธุรกิจรูปแบบใหม่และรูปแบบการเติบโตใหม่ในอนาคตที่เอื้อและนำไปสู่การการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสร้างความเป็นไปได้อย่างไม่เคยมีมาก่อน และก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศต่างๆ เพื่อในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้ การเติบโตและความก้าวหน้าในการผลิตและผลิตภาพรวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องจะมีทิศทางเป็นอย่างไรนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างการผลิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของประเทศแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางยุทธศาสตร์ของประเทศที่มีความซับซ้อนในการผลิตไม่ว่าจะเป็นลักษณะเด่นในการผลิตโดยรวมของประเทศและมูลค่าเพิ่มที่ได้จากการผลิต (Manufacturing Value Added) รวมทั้งมูลค่าเพิ่มที่ได้จากการผลิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยมีเครื่องมือสำคัญในการประเมินและพยากรณ์ คือ Overall Productivity Readiness ซึ่งอาศัยการเปรียบเทียบเพื่อให้ทราบถึงความพร้อมและกลไกรวมทั้งปัจจัยสำคัญที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาการดำเนินการร่วมกันของภาครัฐและเอกชนต่อกลยุทธ์ในอุตสาหกรรมสมัยใหม่ จึงนับได้ว่า Overall Productivity Readiness เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญตัวแรกในการพัฒนามาตรฐานการผลิตและมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ

นอกจากนี้ Overall Productivity Readiness ยังได้พิจารณาความสามารถในการประยุกต์ใช้โอกาสในการผลิตต่างๆ ซึ่งต้องมีคุณลักษณะพร้อมทั้งในด้านความยืดหยุ่นและความไวในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่อาจไม่คุ้นชินหรือแปลกใหม่ตามความแปรผันของนวัตกรรมทางเทคโนโลยี 4.0 และยังเป็นผลพวงความพยายามในการลดความเสี่ยงและตอบสนองต่อความท้าทายที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งการประเมินและวัดผลความพร้อมของการผลิตและประสิทธิภาพการผลิตค่าเฉลี่ยความพร้อมของทั้งประเทศไม่ใช่การพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในประเทศเท่านั้น รวมถึงได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการประเมินด้วย โดยองค์ประกอบในการประเมินวัดความพร้อม

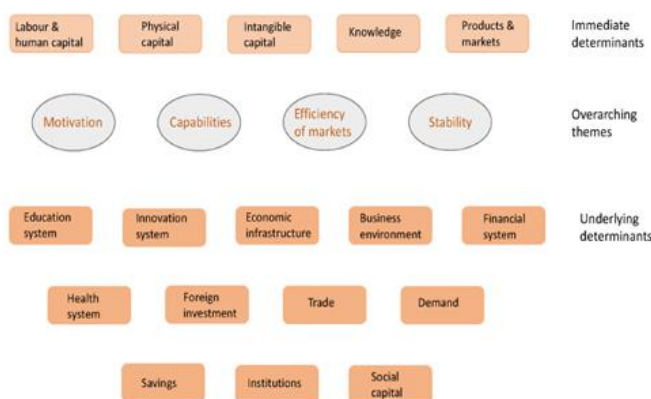
Hierarchy of Productivity Determinants

(Productivity Determinant) อนาคตของการผลิตนอกเหนือจากกลุ่มปัจจัยด้านโครงสร้างการผลิตของประเทศ หรือ Fundamental determinants อาทิ ที่ตั้ง สภาพภูมิอากาศ องค์ความรู้ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของประเทศ ซึ่งยากต่อการควบคุมแล้ว ยังได้มีการประเมินกลุ่มปัจจัยด้านปัจจัยพื้นฐาน (Underlying determinants) ของระบบนิเวศธุรกิจ ซึ่งหน่วยธุรกิจไม่สามารถบริหารจัดการได้โดยตรงแต่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิตทั้งในระดับองค์กรและในระดับบุคคลด้วย ซึ่งหน่วยธุรกิจต้องเฝ้าตามและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ขณะที่ภาครัฐต้องติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อให้กลไกต่างๆ ของภาครัฐทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยต่อการสร้างผลิตภาพของประเทศได้อย่างทันกาล และสนับสนุนต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ ระบบการศึกษา กลไกการส่งเสริมนวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐานการผลิตและระบบเศรษฐกิจ การจัดตั้งสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของประเทศ ระบบสาธารณสุขและภาวะอนามัยของประเทศ ระบบการค้า การเงิน และการลงทุนจากต่างชาติ เป็นต้น รวมทั้งกลุ่มปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการผลิตและผลิตภาพการผลิตได้โดยตรง หรือ ปัจจัยกำหนดผลผลิตทันที (Immediate Determinants) โดยผู้ผลิตสามารถทำการตัดสินใจเลือกส่วนประสมในกระบวนการผลิตและสร้างสภาพแวดล้อมได้เองและอย่างหลากหลาย เช่น จำนวนเงินลงทุน แรงงาน และระยะเวลาในการผลิตที่จะต้องทำการตัดสินใจเลือก โดยมีปัจจัยสำคัญ อาทิ ปัจจัยด้านแรงงานและทุนหรือคุณภาพของทรัพยากรบุคคล สินทรัพย์ในการดำเนินการ สินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ องค์ความรู้หรือความชำนาญขององค์กร รวมทั้งผลิตภัณฑ์และตลาดขององค์กร

จากปัจจัยทั้ง 3 กลุ่ม จะเห็นได้ว่าต่างมีผลกระทบต่อการผลิตและผลิตภาพการผลิตทั้งโดยตรงและโดยอ้อม รวมถึงมี

Immediate and Underlying Determinants

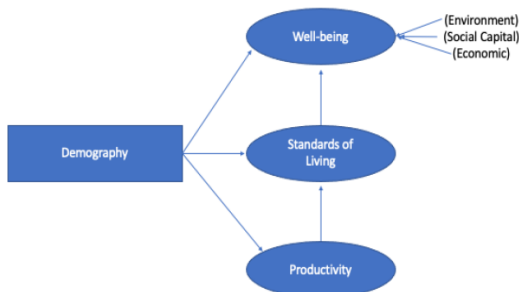
ความสัมพันธ์ต่อกันอย่างซับซ้อนและด้วยเงื่อนไขที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรในการบริหารจัดการนั้น เราสามารถกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการผลิตภาพของประเทศโดยอาศัยเครื่องมือสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การพัฒนาแรงจูงใจ (Motivation) อันอาจเป็นผลพวงจากแรงผลักดันทางการตลาด สมรรถนะหลัก (Capabilities) การเสริมเพิ่มทรัพยากรการผลิตต่างๆ เพื่อเพิ่มหรือรองรับขีดความสามารถการผลิต ตลาดที่มีประสิทธิผล (Efficiency of markets) เป็นการจัดสรรและ

พัฒนาการจัดสรรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภาพและกำไรสูงสุดในกระบวนการผลิต และความมีเสถียรภาพของระบบการผลิตภาพ (Stability) โดยอาศัยความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นองค์ประกอบ ทั้งนี้ ภาครัฐจำเป็นต้องทวนสอบอยู่เสมอเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มปัจจัยด้านปัจจัยพื้นฐาน (Underlying determinants) สามารถดำเนินการผ่านเครื่องมือบริหารจัดการทั้ง 4 ได้อย่างสอดคล้อง ครอบคลุม และสอดรับกัน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตที่แข็งแกร่งและยั่งยืน

แต่อย่างไรก็ตาม หลังภาวะการณชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศ ในขณะที่การพัฒนาด้านเทคโนโลยียังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ได้ชะลอลดต่ำลงแต่อย่างใด เหล่าประเทศต่างๆ จึงได้พิจารณาแหล่งที่มาสาเหตุหรือปัจจัยการเติบโตของผลิตภาพที่ลดน้อยถอยลง อันส่งผลต่อผลิตภาพของประเทศให้ลดลง โดยต่างพบว่าพื้นที่เพียงด้านแรงงานหรือประชากรศาสตร์ของสังคมประเทศเป็นปัจจัยที่ต้องเร่งบริหารจัดการ เนื่องจากได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดแล้วรวมถึงต่อแนวโน้มในอนาคตด้วย

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยซึ่งมีปัจจัยหลักจากอัตราการเกิดที่ลดลงและการมีอายุที่ยืนยาวขึ้นของประชากร เป็นประเด็นที่หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและเป็นความท้าทายของผู้กำหนดนโยบายอย่างแท้จริงที่

Why do we care about productivity?

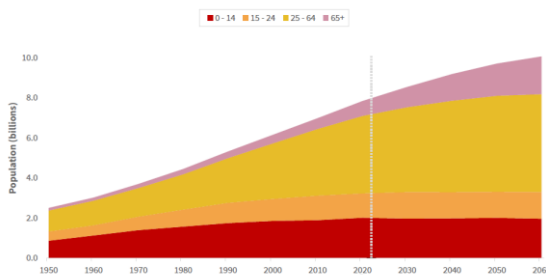

ต้องพิจารณาออกแบบนโยบายให้เหมาะสมและครอบคลุมทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านเศรษฐกิจทั้งในด้านการจ้างงาน การผลิต การคลัง และมีมิติด้านสังคม เช่น สุขภาพและสุขภาวะ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ตลอดจนงบประมาณและระบบการจัดการบำนาญจำนวนมากที่ต้องจัดเตรียมงบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อดูแลผู้สูงอายุ หรือการให้บริการสาธารณสุขที่พอเพียง ซึ่งจำเป็นต้องมีการตัดสินใจเลือกนโยบายและมาตรการเตรียมความพร้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลต่อประชากรทุกกลุ่ม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้อย่างสอดคล้องกับปัจจัยด้านเทคโนโลยีด้วยเช่นกัน

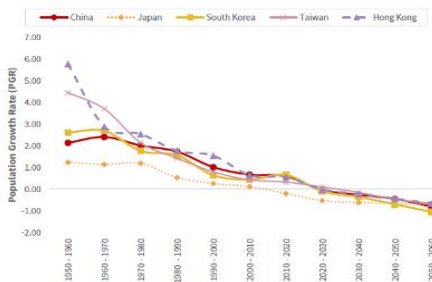
นับจากศตวรรษที่ 18 ที่อัตราการเกิดของประชากรโลกได้ปรับตัวสูงขึ้นเป็นอย่างมาก แต่ไม่ส่งผลให้จำนวนประชากรโลกเติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด ทั้งนี้ เนื่องจากประชากรที่เพิ่มขึ้นมานั้นเป็นการเพิ่มเติมเพื่อชดเชยการสูญเสียของประชากรในช่วงสงครามโลกก่อนหน้านั้น พร้อมกันนั้นโลกได้มีการพัฒนาวิทยาการความรู้และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดทั้งในด้านความก้าวหน้าทางเวชภัณฑ์ สาธารณสุข และโภชนาการ ส่งผลให้ประชากรโลกในหลายพื้นที่มีอายุขัยเพิ่มมากขึ้นและด้วยปริมาณรวมสะสมที่เพิ่มขึ้นตามระยะเวลา ตรงข้ามกับอัตราการเกิดของประชากรที่ลดต่ำลง และในหลายพื้นที่เริ่มต่ำกว่าอัตราการทดแทนประชากรแล้ว ทั้งนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายภาครัฐก่อนหน้า

World population by broad age groups

Data source: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). World Population Prospects 2022, Online Edition, Projected figures based on medium projections.

Population growth rate of the total population by country, East Asia, 1950 - 2060

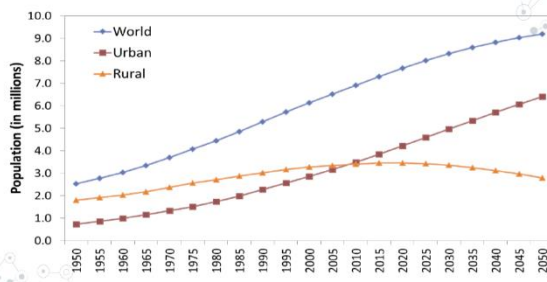

Data source: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). World Population Prospects 2022, Online Edition, Projected figures based on medium projections.

การสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลรวมก่อให้เกิดแรงกดดันด้านประชากรศาสตร์ทั้งในระบบเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงภาคการผลิตและผลิตภาพการผลิตที่มีแนวโน้มลดต่ำลงทั้งในระยะใกล้และในระยะยาวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

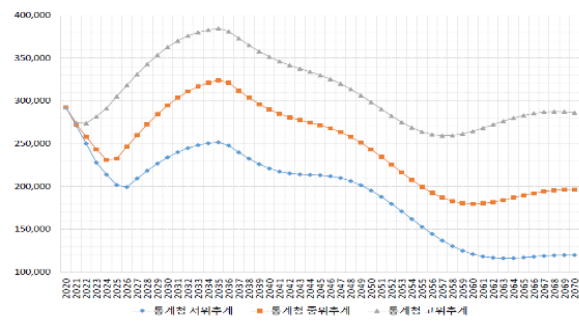
และบริบททางสังคมที่ส่งเสริมให้ครอบครัวมีขนาดที่เล็กลงด้วยจำนวนบุตรต่อครัวเรือนที่น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านถิ่นฐานและการประกอบอาชีพของประชากรจากชนบทสู่เขตเมือง นอกจากนี้การชดเชยแรงงานจากการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศที่ลดลงหรือไม่พอเพียงต่อ

Global population is urbanizing

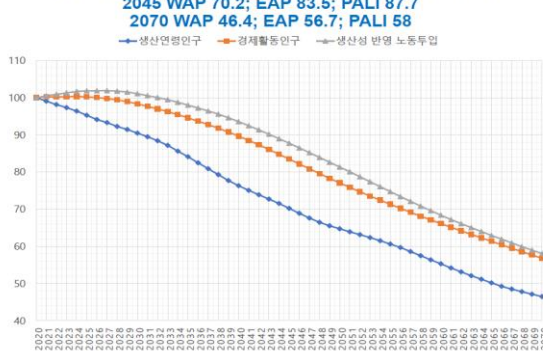

ด้วยอัตราการเกิดที่ลดลงและอายุขัยที่เพิ่มขึ้นของประชากรทำให้สัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นทั่วโลก อย่างไรก็ตามในแต่ละประเทศภาวะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันทั้งในด้านระยะเวลา ความเร่งและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยในภาพรวมแล้วกลุ่มประเทศเศรษฐกิจก้าวหน้ามีการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรที่ช้ากว่า ยกเว้นประเทศญี่ปุ่นที่มีจำนวนประชากรลดลงแล้ว ในช่วงห้าปีที่ผ่านมา ด้วยอัตราส่วนผู้สูงอายุต่อคนวัยทำงาน

Comparison of Projected Number of Births by Scenario (high, mid, low), 2020-2070

Working-Age Population, Economically-Active Population, and Productivity-Adjusted Labor Input (based on mid projection, Value in 2020=100)

สูงสุดในโลกและอายุมัธยฐานเกือบ 48 ปี หรือในประเทศจีนที่อัตราการเติบโตของประชากรวัยทำงานชะลอตัวลงตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1980 โดยส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากนโยบายลูกคนเดียว ในขณะที่บางประเทศยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรศาสตร์มากนัก โดยประชากรส่วนใหญ่ยังมีอายุน้อยและมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พร้อมต่อการเข้าสู่ภาคแรงงาน

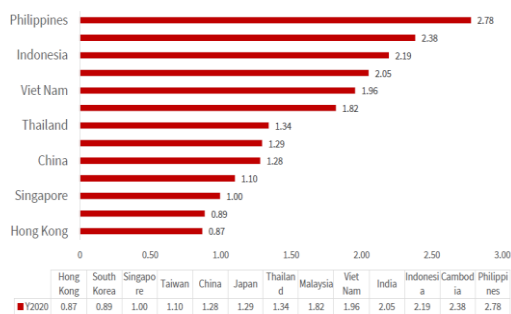
ซึ่งนับเป็นความได้เปรียบปัจจัยหนึ่งของประเทศ อาทิ ประเทศอินเดียที่ประชากรมีอายุมัธยฐานอยู่ที่ประมาณ 27 ปี และคาดการณ์ว่าในอนาคตปริมาณประชากรของประเทศอินเดียจะมากกว่าประชากรของประเทศจีนซึ่งปัจจุบันเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุด และประชากรของอินเดียจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2050

รวมถึงระดับความพร้อมต่อการรับมือในภาวะสังคมสูงวัยที่ต่างกันไปภายใต้งบประมาณและทรัพยากรที่จำกัด แต่ต้องจัดเตรียมงบประมาณจำนวนมากเพื่อรับมือต่อปัญหา

ดังกล่าวก่อนให้เกิดทางเลือกที่จำกัดยิ่งขึ้นต่อการบริหารจัดการ จึงจำเป็นที่ผู้กำหนดนโยบายในแต่ละระดับจะต้องพิจารณาหรือตระหนักต่อนัยยะการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรศาสตร์ดังกล่าว ซึ่งจะสร้างผลกระทบและผลต่อเนื่องต่อความท้าทายและการตอบสนองต่อปัญหาด้วยนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอัตราเจริญพันธุ์ทั้งหมด (Total Fertility Rate : TFR) ซึ่งเป็นอัตราส่วนจำนวนเด็กที่มารดาคนหนึ่งสามารถมีได้ตลอดช่วงวัยเจริญพันธุ์ บ่งชี้ให้เห็นถึงความเสถียรภาพในด้านจำนวนประชากรในระบบหรือของประเทศนั้นๆ

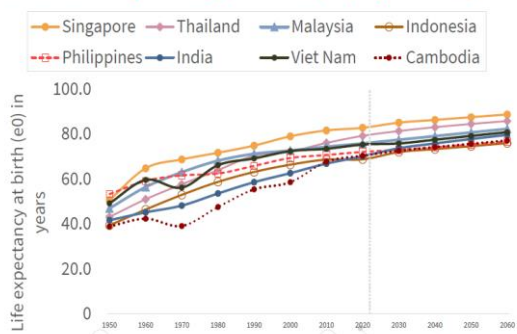
Total Fertility Rate, selected Asian countries, 2020

Source: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022), World Population Prospects 2022, Online Edition.

หากอัตราการเจริญพันธุ์โดยรวมอยู่ที่ประมาณร้อยละ 2 โดยปัจจัยที่ผลักดันให้ระดับภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรโดยรวมลดลง นอกจากการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว และการอพยพย้ายถิ่นจากพื้นที่ชนบทไปยังเมืองแล้ว ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรที่ปรับตัวสูงขึ้น และการเปลี่ยนจุดเน้นในการมีทายาทจาก "ปริมาณ" ให้เพียงพอต่อครัวเรือนการเกษตร เป็น "คุณภาพ" ในการดำเนินชีวิต โดยเน้นการเลี้ยงลูกด้วยจำนวนที่น้อยลงด้วยคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตั้งแต่เด็กในครอบครัวและต่อผู้ปกครองพ่อแม่ด้วย

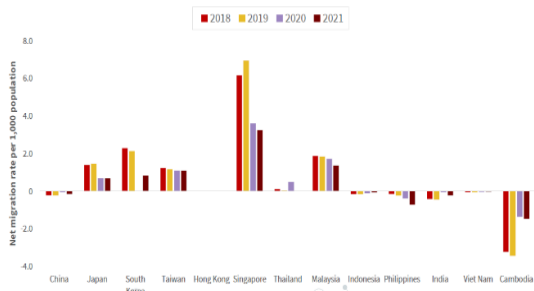
Trend in life expectancy at birth (e0) by country

ชีวิตที่ดีได้ด้วยตนเองได้ ซึ่งต้องได้รับการวางแผนและบริหารจัดการในระดับบุคคลอย่างจริงจังและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะสั้นและในระยะยาวประกอบด้วย

นอกจากนี้ แนวโน้มการเคลื่อนย้ายของแรงงานระหว่างประเทศที่ลดลง ยังปิดกั้นโอกาสในการชดเชยแรงงานที่ขาดแคลนอีกด้วย ดังนั้นเมื่อแรงงานสูงอายุถึงวัยถูกปลดเกษียณขณะที่ไม่มีแรงงานรุ่นใหม่เข้ามาเติมหรือทดแทน ก็เท่ากับว่าภาคธุรกิจอุตสาหกรรมไม่สามารถหาแรงงานทดแทนกำลังแรงงานที่ลดลงเข้าไปอีก ซึ่งท้ายสุดจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ และกระทบเป็นห่วงโซ่กลับสู่สังคมและหมุนรอบเป็นวัฏจักรแห่งปัญหาต่อไป ดังนั้น การรับมือกับภาวะสังคมสูงวัยจึงเป็นความท้าทายสำคัญเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่หลายประเทศได้ให้ความสำคัญและกำหนดไว้ในเป้าหมายหรือ

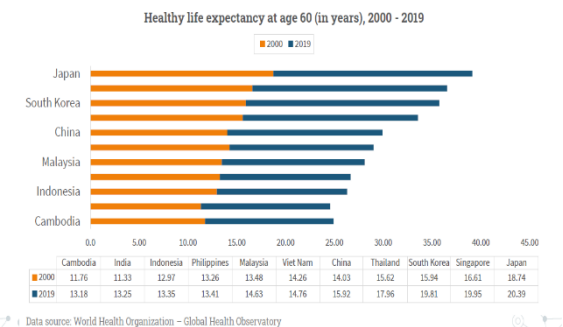
Net migration rate (per 1,000 population), selected Asian countries, 2018 - 2021

การเปลี่ยนผ่านตลอดจนผลิตภาพของแรงงาน พบว่ามีแนวโน้มและประมาณการได้ว่าลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรมีผลกระทบต่อตลาดแรงงานอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก และอาจเป็นไปได้ว่าในอนาคตสัดส่วนแรงงานสูงอายุและผู้เกษียณอายุจะเพิ่มขึ้นเพื่อชดเชยแรงงานที่ขาดแคลน และอาจเป็นกลุ่มแรงงานหลักสำคัญที่ต้องก้าวผ่านความท้าทายด้านทักษะดิจิทัลและเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งปัจจุบันแรงงานอายุน้อยจะมีความรู้ด้านเทคโนโลยีมากกว่า ไม่ว่าจะเป็น การออกแบบเว็บไซต์ การตลาดบนสื่อ

สำหรับปัจจัยด้านอายุขัยเฉลี่ยของประชากรนับจากแรกเกิดก็พบว่าแนวโน้มยืนยาวขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอายุขัยที่เพิ่มขึ้นนับจากแรกเกิดอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น วิถีชีวิตและการศึกษาที่ดีขึ้น ตลอดจนการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงอายุขัยคาดการณ์ที่มีสุขภาพที่ดี หรือสามารถดำรงชีวิตด้วยคุณภาพ

Are Asians living healthier? YES

ซึ่งท้ายสุดจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ และกระทบเป็นห่วงโซ่กลับสู่สังคมและหมุนรอบเป็นวัฏจักรแห่งปัญหาต่อไป ดังนั้น การรับมือกับภาวะสังคมสูงวัยจึงเป็นความท้าทายสำคัญเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่หลายประเทศได้ให้ความสำคัญและกำหนดไว้ในเป้าหมายหรือแผนเพื่อการพัฒนาประเทศของประเทศนั้นๆ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสูงวัยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าในอดีตที่ผ่านมา

สำหรับสถานการณ์แรงงานในช่วงการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสูงวัย อุปทานแรงงานในภาพรวม (Labor supply) ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากจำนวนแรงงานและอัตราผู้มีงานทำในช่วงอายุระหว่าง 15-64 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานหลัก เพื่อจะได้ทราบถึงแนวโน้มและทิศทางของโครงสร้างแรงงานในช่วง

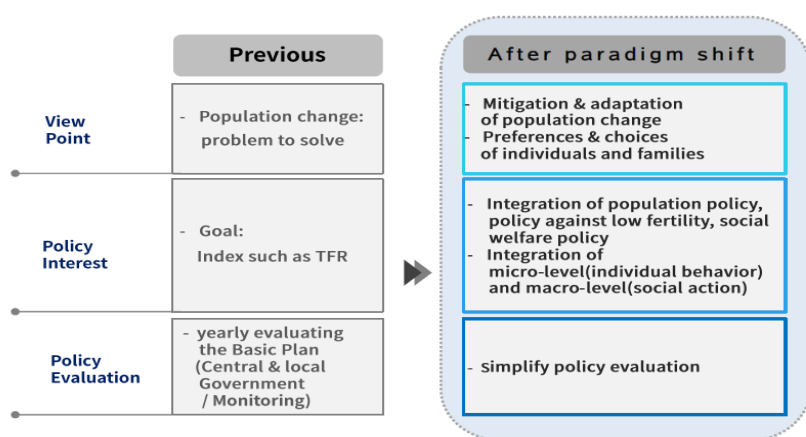
Quality of Matching and Retirement

โซเซียลมีเดีย/สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดช่องว่างทางอาชีพการงานให้กับแรงงานรุ่นใหม่ได้ในขณะเดียวกัน ดังนั้น การปรับตัวเพื่อก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของภาครัฐและเอกชนจึงไม่ใช่เพียงการแก้ปัญหารองรับจำนวนแรงงานผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของประชากรและแรงงานทุกช่วงวัยที่อาจถูกลดบทบาทลงไป ซึ่งท้ายสุดจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรในภาพรวมของประเทศได้ อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจด้านอาชีพการงานของแรงงานทุกกลุ่มอายุนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยเฉพาะตัวของแรงงานและปัจจัยด้านครอบครัวที่แวดล้อมแรงงานด้วย

นโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุแต่ละประเทศ

เมื่อพิจารณามุมมองด้านนโยบายการจัดการและบริหารงานด้านผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันปรากฏการณ์การมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อแรงงานวัยทำงานต้องทำงานมากขึ้นและต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุในสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะการทอดทิ้งหรือขาดความใส่ใจต่อผู้สูงอายุได้ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มสุขภาพแข็งแรงก็ตาม เพื่อแก้ปัญหา

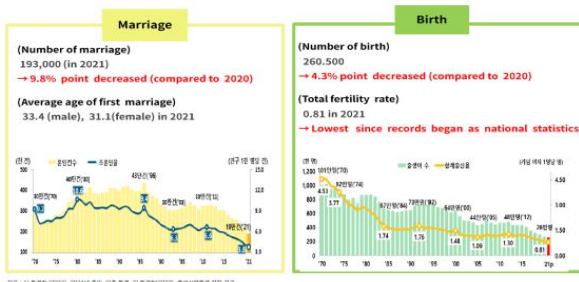
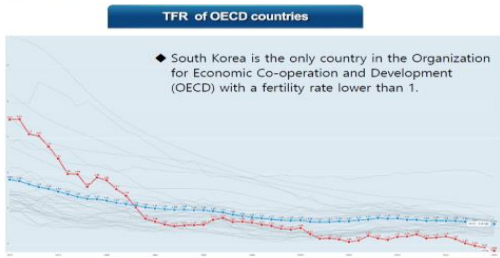

ดังกล่าว จะพบได้ว่าในแต่ละประเทศมีรูปแบบการส่งเสริมการทำงานที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปอย่างเช่น **ประเทศญี่ปุ่น** นโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนในการจัดตั้งศูนย์จัดหางานและ ส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นที่มีทุกจังหวัด **ประเทศสิงคโปร์** มี

การบัญญัติกฎหมาย พระราชบัญญัติเกษียณอายุและการจ้างงานใหม่ หรือ Retirement and Re-Employment Act โดยเป็น คุ้มครองการทำงานของผู้สูงอายุให้ถึง 65 ปีโดยห้ามนายจ้างทำการยกเลิกลูกจ้างโดยไม่บอกกล่าวหรือให้ลาออกเนื่องจากอายุมาก ใน**สหรัฐอเมริกา** นโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุ ได้มีออกการบัญญัติพระราชบัญญัติการเลือก ปฏิบัติตามอายุในการจ้างงาน 2510 หรือ The Age Discrimination in Employment Act of 1967 เป็นการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้สูงอายุให้สามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่ต้องมีข้อจำกัดด้านอายุ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงศักยภาพของผู้สูงอายุเป็นหลักในการปฏิบัติงาน สำหรับ**ประเทศไทย** นโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุ พ.ศ. 2560 ให้บริษัทหรือนิติบุคคลสามารถจ้างงานผู้สูงอายุโดยสามารถนำเงินค่าจ้าง มายกเว้นภาษีเงินได้โดยสามารถหักรายจ่ายได้ 2 เท่าของเงินเดือนค่าจ้าง สหรัฐอเมริกาและประเทศไทยมีมาตรการนโยบายในการจ้างงานผู้สูงอายุหลังจากเกษียณอายุพร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุกลับเข้ามาสู่ตลาดแรงงาน แต่สำหรับนโยบายของประเทศญี่ปุ่นนั้นมึนนโยบายที่มากขึ้นกว่าการจ้างงานผู้สูงอายุ กล่าวคือได้มีการส่งเสริมให้ทำกิจกรรมหรือส่งเสริมอาชีพที่ผู้สูงอายุมีความถนัดและสนใจ **ประเทศเกาหลีใต้** กำหนดนโยบายด้านแรงงาน โดยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานด้วยระบบเงินบำนาญและปรับปรุงสภาพการทำงานให้เหมาะสมเพื่อรักษาแรงงานให้อยู่ในระบบ เช่น เน้นความสำคัญของมาตรฐานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน นอกจากนี้ ในส่วนของการขยายอายุการทำงาน พบว่า แรงงานบางส่วนในเกาหลีใต้สามารถทำงานให้กับบริษัทได้จนถึงอายุ 68 ปีซึ่งถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่ม OECD อื่นๆ

กรณีศึกษาประเทศเกาหลีใต้กับแนวนโยบายด้านประชากรศาสตร์

1. Low Fertility

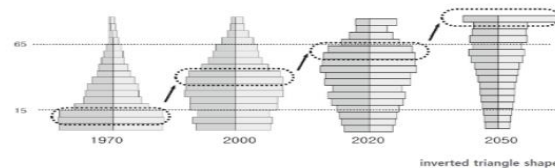
3. Population Phenomenon of South Korea: Prolonged Life Expectancy

- ◆ The elderly(65+) population - 11% (2010) → 16.5% (2021) → 43.9% (2060)
- ◆ The elderly aging: The elderly population aged 85+ - 1.5% (2020) → 9.3% (2050)

4. Rapid Change of Population structure

◆ Population Pyramid:

เช่นเดียวกับแนวโน้มในกลุ่มประเทศพัฒนาอื่นๆ ที่อัตราการเกิดของประชากรอยู่ในภาวะชะงักงันเข้าสู่การลดน้อยถอยลงของจำนวนประชากรและประชากรเข้าสู่การสูงวัย โดยได้มีการส่งเสริมแรงงานสูงวัยและเปิดรับแรงงานต่างชาติเพื่อรักษาผลิตภาพของประเทศไว้ แต่ในภาวะการณ์ที่อัตราการเจริญพันธุ์รวม (TFR) ในประเทศเกาหลีใต้ลดลงจาก 6.0 เหลือ 1.3 คนต่อผู้หญิงหนึ่งคนและอัตราการเจริญพันธุ์ยังคงต่ำกว่า 1.3 นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งต่ำกว่าระดับความสมดุลทดแทนประชากรที่ร้อยละ 2.1 โดยการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ของเกาหลีใต้มีลักษณะเฉพาะใน 3 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ อัตราเร่งปริมาณและระยะต่อเนื่องที่ภาวะเจริญพันธุ์จะยังคงอยู่ในระดับต่ำมาก ซึ่งในภาวะการณ์เช่นนี้ก่อประกบอายุขัยเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ประเมินการณ์ว่าในปี 2030 โครงสร้างประชากรจะเปลี่ยนแปลงไปโดยจำนวนประชากรรวมของประเทศจะเริ่มลดต่ำลง และจำนวนประชากรผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปจะมีสัดส่วนคิดเป็นกว่า 40% ของประชากรภายในปี 2060 ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตราการของการเข้าสู่ภาวะสูงอายุของประชากรเร็วที่สุดในโลก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบประกันสุขภาพ กองทุนบำเหน็จบำนาญ และต่อเนื่องร้ายแรงไปยังเศรษฐกิจโดยรวม

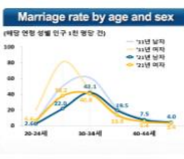
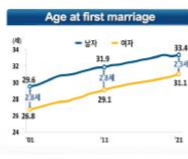
1. Demographic factor

◆ The number of women of childbearing age(15-49 yrs) has decreased
: Exp. a woman's peak reproductive years(25-34 yrs)

2. Delay in marriage

◆ Decline of marriage is the primary longterm factor of decreased number of births
- Males: 29.6 yrs in 2001 → 33.4 yrs in 2021
- Females: 26.8 yrs in 2001 → 31.1 yrs in 2021

3. Change in values on marriage

(Necessity of marriage (20-44 unmarried))

	Must	Better to	Don't	Better not	Don't know	Sum	%
Male 2019F	18.1	42.7	35.0	3.9	2.4	100.0	(1,090)
Male 2018F	14.1	36.4	39.2	6.6	3.7	100.0	(1,149)
Female 2019F	7.7	33.0	52.4	5.7	2.3	100.0	(1,287)
Female 2018F	6.0	22.8	54.9	14.3	2.0	100.0	(1,324)

(Willingness of marriage (20-44 unmarried))

	Willing to	Willing to	Willing to	Not	Not	Sum	%
Male 2019F	74.5	7.8	2.1	6.0	9.6	100.0	(1,090)
Male 2018F	58.8	11.5	6.7	10.2	13.1	100.0	(1,149)
Female 2019F	44.7	6.8	5.1	7.7	13.8	100.0	(1,287)
Female 2018F	45.5	15.4	10.2	11.5	17.8	100.0	(1,324)

4. Prospect for the quality of life

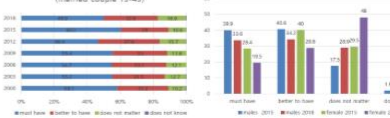
- ◆ Prospect for the quality of own life and of (potential) children is getting worse
 - ◆ Economic inequality worsens
 - ◆ Increase in inequality of income/asset and job quality
 - ◆ Intensifying competition in education and rise in educational inequality
 - ◆ Larger pressure on educational cost and expansion of result of educational result
 - ◆ Decline in social mobility
 - ◆ Skyrocketing housing price
 - ◆ Decrease in retirement savings and increase in household continue to challenge to marriage and birth
 - ◆ Continuation of gender discrimination at home and in the workplace
 - ◆ Social security and welfare is insufficient to overcome economic volatility and risk

5. Burden for childrearing

- ◆ The support by family members has been weakened along with increase in nuclear family.
- ◆ There has been a shortage of child related infrastructure.
- ◆ Reluctance of males' participation in childcare and housework

6. Change in values on child

Necessity of Child (married couple 15-49)

Increase the opportunity cost of child and the burden of childcare costs and thus, put more values on 'quality of child' than 'quantity of child'

โดยสาเหตุหลักๆ ของปัญหาที่ไม่ต่างกับกลุ่มประเทศอื่นๆ ทั้งในด้านปัจจัยทางประชากรศาสตร์ซึ่งมีอัตราการเกิดที่ลดลงทั้งจากการแต่งงานที่ช้าลง จำนวนประชากรหญิงวัยเจริญพันธุ์ที่ลดลง ค่าใช้จ่ายการแต่งงานและการมีบุตรที่ลดลง รวมถึง

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจครัวเรือนทั้งจากต้นทุนคุณภาพชีวิตและต้นทุนในการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพและความสมดุลของชีวิตของผู้ปกครองพ่อแม่ และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นหรือลดผลกระทบให้ลดลง ถึงแม้ต้องใช้ระยะเวลาในการจัดการและเฝ้าคอยผลทั้งจากปัญหาอัตราการเจริญพันธุ์ต่ำและภาวะประชากรสูงวัยก็ตาม

โดยหลังจากรัฐบาลเกาหลีใต้ได้เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยได้ปรับเปลี่ยนแผนและแนวทางในการกำหนดนโยบายต่างๆ อย่างบูรณาการด้วยมุ่งคุณภาพชีวิตที่ดีตลอดช่วงชีวิตของประชาชน ภายใต้วิสัยทัศน์ในการสร้างความยั่งยืนทางสังคมและประชากรทุกกลุ่มวัยมีความสุขในการดำรงชีวิต โดยมุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างความเท่าเทียม และกำหนดแนวทางที่ตอบสนองต่อภาวะการณประชากรของประเทศในเชิงรุก เพื่อส่งเสริมครอบครัวต่างๆ โดยเฉพาะครอบครัวขนาดเล็กให้สามารถเลี้ยงดูบุตรได้สะดวกขึ้นพร้อมกับอาชีพการงานที่มั่นคงและก้าวหน้าของพ่อแม่ผู้ปกครอง ผ่านความพยายามส่งเสริมความมั่นคงด้านรายได้ การดูแลสุขภาพ และการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพให้กับกลุ่มประชากรทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มสูงวัย ทั้งนี้ ได้ริเริ่มโครงการต่างๆ อาทิ กลุ่มโครงการสนับสนุนการมีบุตรและการเลี้ยงดูบุตร เพื่อลดภาระทางการเงินและภาระในการดูแลบุตรและบุตรบุญธรรมให้กับผู้ปกครอง กลุ่มโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการดูแลเด็กผ่านศูนย์ดูแลเด็กทั้งของภาครัฐและเอกชนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นและตอบสนองต่อกลุ่มความต้องการของผู้ปกครองเด็กที่หลากหลาย กลุ่มโครงการดูแลสนับสนุนหญิงตั้งครรภ์และเด็กแรกเกิด การมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและกิจกรรมของครอบครัว โดยนโยบายได้ครอบคลุมไม่ใช่แค่ทุกกลุ่มแต่ยังครอบคลุมระยะถัดไปของประเทศจึงไม่ได้ทิ้งหรือละเลยประชากรกลุ่มคนรุ่นใหม่อันเป็นกลไกในการดำรงคงอยู่ของประเทศต่อไปในอนาคตให้มีความสุขอย่างยั่งยืน ด้วยการดำเนินการที่ยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ เฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิด ด้วยความเข้าใจและส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกันของประชากรในสังคมและเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

ส่วนที่ 2: ประโยชน์ที่ได้รับและการขยายผลจากการเข้าร่วมโครงการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

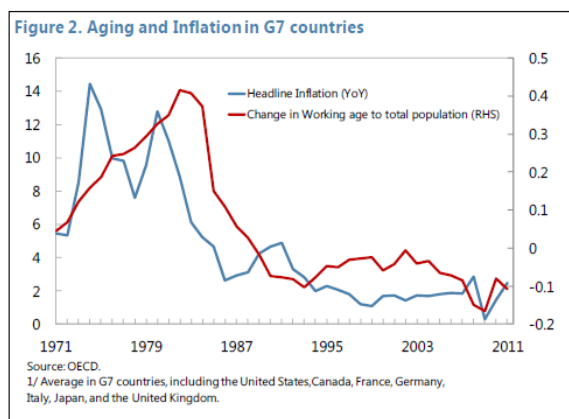
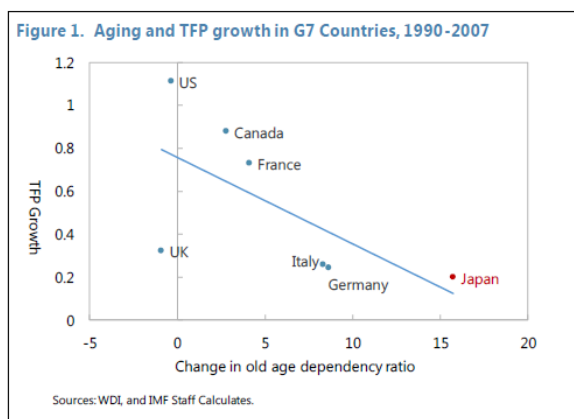
สรุปรวมประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ Workshop on Demographic Trends and Their Implications for Productivity (22-CL-09-GE-WSP-A) Virtual Sessions ระหว่างวันที่ 14-16 กันยายน 2565 ณ กรุงเทพมหานครฯ ส่งผลให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้ถึงสภาพการณ์และความสำคัญของแนวโน้มประชากรศาสตร์โดยเฉพาะในการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุหรือสูงวัย การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่ออัตราการเติบโตพื้นฐานของเศรษฐกิจ การเติบโตของผลิตภาพเชิงโครงสร้าง มาตรฐานการครองชีพ การออม อัตราการบริโภค และการลงทุน และส่งผลในระยะยาวในด้านบุคคลทั้งต่ออัตราการว่างงานและอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพ ที่อยู่อาศัย แนวโน้มตลาดและความต้องการสินทรัพย์ทาง

การเงิน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมต่อความท้าทายดังกล่าว ทั้งในระดับมหภาคตลอดจนระดับครัวเรือนและระดับบุคคลของประเทศต่างๆ เพื่อรักษาระดับผลิตภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรของแต่ละประเทศต่อไป

Table 1. Macroeconomic and Demographic Outcomes for G7 Economies, 1990–2007

	Canada	France	Germany	Italy	Japan	U.K.	U.S.	Average
Macroeconomic outcomes								
Annual Inflation	2.3	2.0	2.3	3.9	0.4	2.6	3.3	2.4
Annual Real GDP Growth	2.6	1.9	1.7	1.5	1.3	2.9	3.0	2.1
<i>Contributions from</i>								
Labor	0.9	0.4	0.2	0.3	0.4	0.3	0.8	0.5
Capital stock	1.1	0.8	0.7	0.7	0.8	1.0	1.3	0.9
Total factor productivity	0.9	0.7	0.8	0.5	0.2	1.7	1.0	0.8
Output per Worker (i.e., labor productivity)	1.5	1.2	1.4	1.0	0.8	2.5	1.8	1.4
<i>Contributions from</i>								
Capital/ labor ratio	0.6	0.5	0.6	0.5	0.6	0.8	0.8	0.6
Total factor productivity	0.9	0.7	0.8	0.5	0.2	1.7	1.0	0.8
Demographic outcomes								
Aging (change in old age dependency ratio)	2.8	4.1	8.6	8.3	15.8	-0.9	-0.4	5.5
Annual Population growth	1.1	0.5	0.2	0.3	0.2	0.3	1.11	0.5

Sources: WDI, OECD, World Economic Outlook, and IMF Staff Calculates.

ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าไม่มีนโยบายการสนับสนุนหรือช่วยเหลือจากภาครัฐ การที่ประชากรมีอายุขัยที่เพิ่มขึ้นก็หมายถึงช่วงระยะเวลาการทำงานที่จำเป็นต้องยาวนานขึ้นของประชากรในสังคมเพื่อดำรงชีพและเตรียมตัวสำหรับการเกษียณ แต่ในที่สุดปรากฏการณ์ดังกล่าวก็จะนำไปสู่แนวโน้มที่ลดลงของผลิตภาพในระบบเศรษฐกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นรวมทั้งเพื่อทดแทนจำนวนแรงงานที่ลดลงในระบบเศรษฐกิจ จึงจำเป็นที่แรงงานสูงวัยหรือวัยเปลี่ยนผ่านสู่การสูงวัยต้องยังคงอยู่ในตลาดแรงงานหรือชะลอระยะเวลาการเกษียณออกไปพร้อมกับการพัฒนาทักษะการทำงานให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 หรือรูปแบบกระบวนการผลิตแบบใหม่ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างสินค้า ข้อมูล และบริการ ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตเป็น “Smart Factory” ยุคแห่งการบูรณาการโลกของการผลิต เข้ากับการเชื่อมต่อทางเครือข่ายในรูปแบบ “The Internet of Things” (IoT) และมีการใช้ปัญญาประดิษฐ์ หรือหุ่นยนต์ (Robots) ทำงานแทนมนุษย์หรือทำงานร่วมกับมนุษย์ อีกทางหนึ่งด้วย

การขยายผลจากการเข้าร่วมโครงการ

จากบทบาทและความสำคัญของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาขีดความสามารถและการแสวงหาความเป็นเลิศสำหรับ SMEs ไทย หลังจากเข้าร่วมหลักสูตรแล้ว ได้เริ่มดำเนินการและมีกำหนดการแล้วเสร็จ ดังนี้

1. การแบ่งปันประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีผ่านการประชุมระดับฝ่ายกลยุทธ์องค์กร และระบบการจัดการความรู้ขององค์กร (KM) รวมถึงการพัฒนาโมเดลการวิเคราะห์ PEST และฐานข้อมูลสภาพแวดล้อมทางธุรกิจชุดใหม่ที่จะได้รับการปรับปรุงแล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม 2565

2. การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับ SMEs โดยเฉพาะ Micro SMEs เรื่อง "Business Planning and Business Operation Management" ซึ่งจะแล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม 2565 ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการปรับตัวของธุรกิจผ่านหลักสูตรของ TCG FA Center

22-CL-09-GE-WSP-A
 Digital Multicountry Workshop on Demographic Trends and Their Implications for Productivity
 14–16 September 2022
 Implementing Organizations: Korea Productivity Center (KPC) and APO Secretariat

As of August 17

Time (JT)	Agenda	Speaker
Day 1: Wednesday, 14 September 2022		
13:30–14:00	Registration/Zoom Connection	KPC and APO Secretariat
14:00–14:10	Opening Session: Welcome Remarks by APO Liaison Officer for the Republic of Korea (ROK) Introduction of Resource Persons and Participants	Taiho Kang Director International Cooperation Department, KPC ROK Dr. Jose Elvinia APO Secretariat
14:10–14:20	Introduction and Course Objectives	Dr. Jose Elvinia
14:20–15:20	Session 1: The Role of Demography in Productivity This session highlights the age structure of an economy which has important impacts on productivity. A large cohort of young or old workers can have negative impacts on productivity, while a large cohort of workers in prime working age-groups has a positive impact on it. Family policies and immigration can thus both have important effects on productivity.	Dr. Robert Breunig Professor Crawford School of Public Policy Australian National University
15:20–15:30	Break	
15:30–16:30	Session 2: Demographic Changes and Challenges in the Asian Region The presentation examines the geographic disparities in demographic trends and patterns in the Asian region, including differentials in population growth rates, levels of urbanization, migration, fertility including adolescent fertility, and changing population structures.	Dr. Grace Cruz Director Population Institute University of the Philippines
16:30–17:30	Session 3: Population Change, the Labor Force, and Productivity in the Republic of Korea This session provides long-term projections of how population change in the ROK will affect the size of the labor force and productivity. Because of the relatively high labor force participation rate among the elderly in the ROK, the pace of decline in the labor force will be slower than that of the working-age population. Improvement in human capital will counterbalance potential decreases in productivity caused by an aging labor force.	Dr. Chulhee Lee Professor Department of Economics Seoul National University ROK
End of Day 1		

Time (JT)	Agenda	Speaker
Day 2: Thursday, 15 September 2022		
13:30–14:00	Registration/Zoom Connection	
14:00–15:00	<p>Session 4: Adapting to the Rapidly Aging Asian Population</p> <p>The discussion focuses on rapid population aging as a major demographic challenge in many Asian societies. Issues particularly in relation to the health and economic well-being of the growing number of older people, including government responses, are explored with special focus on Japan as a country with one of the oldest age structures in the world.</p>	Dr. Grace Cruz
15:00–16:00	<p>Session 5: A Model of Overall Productivity Readiness</p> <p>A model of “productivity readiness” was developed which can be used to assess areas where countries can improve the environment in which productivity can increase. The model focuses on four key factors: motivation; stability; efficiency of markets; and capabilities. The model provides a lens through which countries can improve policy relating to productivity.</p>	Dr. Robert Breunig
16:00–16:10	Break	
16:10–17:10	<p>Session 6: Demographic Transition and Population Policy in the Republic of Korea</p> <p>Population change in the ROK is exceptional among OECD countries in terms of its size, speed, and duration. The population change in the ROK will affect the labor force and productivity. This session discusses population, population change, and causes of population change in the country. It also briefly presents the history of government population policy.</p>	Dr. So-Young Lee Research Fellow Korea Institute for Health and Social Affairs ROK
End of Day 2		
Day 3: Friday, 16 September 2022		
13:30–14:00	Registration/Zoom Connection	
14:00–15:00	<p>Session 7: Sectoral Shift, Technological Change, and Older Labor</p> <p>This session presents evidence on how rapid changes in the industrial structure and production technology affect the employment and retirement of older people, specifically in the USA from 1880 to 1940 and in the ROK from 1960 to 2017. Dramatic economic changes in the past tend to have adverse effects on the employment of older workers. The effects of investments in automation and IT in the ROK were relatively unfavorable for the employment of older compared with younger workers.</p>	Dr. Chulhee Lee
15:00–16:00	<p>Session 8: Group Discussion:</p> <p>Guide questions to be discussed in groups:</p> <p>1) What are the major demographic challenges in your country?</p>	Facilitated by: Dr. Grace Cruz

Attachment 2

Time (JT)	Agenda	Speaker
	2) How do these demographic challenges impact the development of your country and beyond, particularly in the Asian region? 3) How has your government responded to these demographic imperatives in terms of programs and policies? What are some of the best practices in terms of government interventions in your country?	
16:00-16:10	Break	
16:10-17:10	Session 9: Changes in Policy Responses to Low Fertility and Population Aging in the Republic of Korea The Korean government has implemented population policies (the Basic Plan for Low Fertility and Aging Society) in response to low fertility and population aging since 2005. This session presents these population policies, focusing on the recent change in the population policy framework, and examines the Fourth Basic Plan on Low Fertility and Aging Society, which the government implemented in 2021. It then suggests the directions of future population policy and social policy responses to population change in the ROK.	Dr. So-Young Lee
17:10-17:20	Closing Session: Vote of Thanks Closing Remarks by KPC Representative Administrative Announcements by APO Secretariat (Evaluation, Certificates)	Selected Participants KPC Representative APO
End of the Course		

*This workshop/conference/training course will be conducted on the internet via Zoom. The meeting link and password are given below. Please note that the videoconference link is provided exclusively to the participants selected for this workshop and should not be shared.

Zoom Meeting: <https://apo-tokyo-org.zoom.us/j/94604067189>

Meeting ID: 946 0406 7189

Passcode: 719228

Time zones @ 13:30 in Tokyo, Japan (JT, UTC+9)

Bangladesh	-3:00 (UTC+8)	Japan	+0:00 (UTC+9)	Philippines	-1:00 (UTC+8)
Cambodia	-2:00 (UTC+7)	ROK	+0:00 (UTC+9)	Singapore	-1:00 (UTC+8)
ROC	-1:00 (UTC+8)	Lao PDR	-2:00 (UTC+7)	Sri Lanka	-3:30 (UTC+5.30)
Fiji	+3:00 (UTC+12)	Malaysia	-1:00 (UTC+8)	Thailand	-2:00 (UTC+7)
India	-3:30 (UTC+5.30)	Mongolia	-1:00 (UTC+8)	Turkiye	-6:00 (UTC+3)